

Prát við Høgna av Heiði:

Føroyskum skaldskapi tørvar eina nýrealistiska framsókn

— Okkara rithøvundar hava svikið

Mannalivslýsingar, har ongar kynslýsingar eru, eru bert hálvar og brekaðar, ja, tør minna um gomul Afrika-kort, har stórir hvítir blettir siggjast.

Vit áttu heldur at eggjað teimum rottu rithovundunum at skriva pornografi — ella erotiska realismu — og á tann hátt skúgva alla ta vánaligu pornografiina til viks. Tað vildi eg mælt øllum teimum foroyisku skoldunum til, men tó ikki so, at tey vanrøkja kærleikan og alt hitt í livinum, sum ikki hevur minni týðning, sigur Hogni av Heiði í samrøðuni.

C.J.: — Tá eg las skaldsøguna »Tað heita summarið«, sá eg, at tú nýtir nógvar myndir, tá ið tú skalt lýsa okkurt ...

— Ja, myndamálið er upprunamálið. Tá ið tey fyrstu tosanði menniskjuni vildu lýsa okkurt gjølla, nýttu tey myndir úr gerandislivinum ella úr náttúruni. Tey høvdu ikki øll lýsingarorðini, sum vit hava nú. Myndamálið gevur harafturat víðari ræsur fyrri listaligari skapan.

— Hvi verða hvørki land ella býir í skaldsøguni nevnd við navni?

— Eg vildi ikki staðbinda hendingarnar ov týðiliga, tí tær flestu hendingarnar kundu eins væl farið fram í onkrum øðrum landi í triðja heiminum, og soleiðis havi eg roynt at givið lesarunum eina kenslu til viðurskiptini í tí triðja heiminum

sum heild, skilir tú.

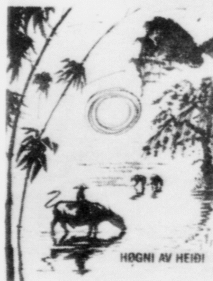
— Ein av høvuðspersónunum er konufólk, og kenslur hennara verða lýstar sera gjølla. Eisini hevur tú hættað tær at lýsa lívið í Viet Nam. Hvussu kanst tú sum mannfólk vita, hvussu konufólk føla, og sum foroyingur skriva realistiskt um eitt fremmant fólkaslag við øðrum síðum og hugsanarhátti?

— Minnist meg rætt, var tað Aksel Sandemose, sum helt, at fyrri at kunna lýsa ein drápsmann, mást tú sjálvur vera drápsmaður. Sandemose mundi halda, at tú kanst bert skriva um tinar egnu livsroyndir, um skaldskapurin skal hava nakað sannleiksvirði. Eg haldi ikki, vit kunnu avmarka skrivningina so nógv. Um so skuldi verið, hevði eitt nú Dostojevskij ikki kunnað skrivað sitt stórverk

»Brottsverk og revsing«, sum verður mettt sum ein avbera góð sálarfrøðislig lýsing av einum drápsmanni og hansara pinslum. Tí Dostojevskij drap ongan. Men kanska hevði hann onkuntið í hyggju at gera tað og hugsaði gerðina og avleiðingarnar til fulnar í huganum. Summir rithøvundar hava, sum kunnugt, sett sær sum mál bert at skriva um sínar livsroyndir, men ikki er tað vandað leyst heldur, tí hendingarnar fara skjótt afturum, og tá mást tú skriva endurminningar, og tá ert tú longu broyttur til ein annan persón enn tann, tú skrivar um. Nógvir rithøvundar skriva um barnaárini og halda, at teir skriva um seg sjálvan, hóast vit vita, at óvita-hugsanin er heilt ódrvisi enn vaksnamannahugsanin, sum roynir at endurskapa barnaárini.

Ein rithøvundur kann sjálvandi bera livsroyndirnar hjá øðrum menniskjum víðari, uttan at sannleiksvirðið minskar. Ella — má ein rithøvundur vera konufólk, tvíkjningur ella fáa kynstransplantatión, skifta kyn, fyrri at kunna lisa kenslurnar hjá konufólki nógv væl? Vónandi ikki. Kunnleiki til onnur menniskju fæst gjøgnum samveru, samtál og eygleiðing, ja, viðhvørt kanst tú avdúka meir á einum øðrum menniskja, enn tað sjálvst hevur varnast. Tað sama kann sigast um

TAÐ HEITA SUMMARID

Herfyri gav Hogni av Heiði út skaldsøguna »Tað heita summarið«. Hogni búleikast í lotuni í Keypmannahavn og hevur Carl Joensen, ið útbúgvir seg í Danmark í samband við uppgávu um nýggjar foroyskar bókmentir, prátað við Høgna um ymisk viðurskipti, eitt nú skaldskap hansara.

tú hevur vist, at eitt gott kynsliv hevur nógv at týða fyrri kærleikan og trivnaðin, bæði í hjónabandi og samfelag. Nær og hvussu komst tú til hesa niðurstøðuna?

— Tað skal eg siga tær. Eg gjørdist ikki sørt forfardur, tá ið eg á ungum árum frætti gjøgnum visindaligar og aðrar bókur, hvussu torført tað var hjá hinum kyninum at náa tí fullu gleðini av tí kynsliga. Har stóð at lesa um gjørdar kanningar, sum vistu, at minni enn helvtin av øllum tjúgu ára gomlum gentum hevði upplivað ta sokallaðu orgasmuna, meðan nærum hvør fimtan ára gamal drongur hevði. Og at einans triðingurin av konufólkunum fær orgasmu undir samlegu, yvirhøvur. Her er okkurt spinnandi galið, helt eg, og siðani fór eg at hugsa um hvør atvoldin kundi vera, og hvønn týðning og hvørjar avleiðingar hesin ólukkur standurin mundi hava.

— Fyri fyrstu ferð í føroyskum bókmentum verður ein samlega lýst, uttan at »ljósið verður slókt«. Nógv tos stóðst av hesum, og summi skira tað pornografi. Hvørjar viðmerkingar hevur tú til tað?

— Eg plagi sjálvur at kalla tað erotiska real-

ismu, men tað er líka mikið. Tað hevur minni at siga, hvat tey kalla tað, men meira at siga, hvat tey meina við tað. Orðaraðtt merkir »pornografi«: skokjulýsing og kemur úr gomlum grikskum, men í dag man vanliga fatanin vera: kynslýsing ella samlegulýsing, har einki verður dult ella krógvað. Og av slíkum slag eru minar lýsingar, tað skerst ikki burtur. Eg siggi, at Dagblaðið hevur skirt bókina pornografiska, men eg haldi, at ein og hvør edrur lesari dugir at siggja munin á minum lýsingum og teimum óektaðu, mangan perversu myndunum, sum tær spekulerandi kapitalistisku pornofyrirtekurnar borðreiða við — og sum Dagblaðið higartil ikki hevur havt nakað imóti. Hesum er vert at geva gætur. Ná, men so koma vit til tað, sum fólk meina við, og har tykist ein vanlig áskoðan at vera, at so ódular lýsingar eru ónærsligar ella ljótar, og »pornografi« verður tá eitt ókvæmisord, sum tey blaka við. Til hetta plagi eg at siga, at um tað veruliga er ljótt at lýsa eina samlegu, sum hon er, so má tað vera minst tiggju ferðir ljótari at hava eina samlegu! Hesir figgindar fíra orðsins munnu ikki halda tað